

Po porážce obkličovaných hrdinných polských armád se postupující německé oddíly čítající 1,8 milionu mužů a 2600 tanků okamžitě uchýlily k brutalitě v dosud nevídaném měřítku. Dobyť Polska představovalo pro Němce mimořádný triumf. Upevnilo v nich jejich národní sebelásku, *amour-propre*, tím spíš, když se Poláci postavili na divoký odpor a bojovali proti opancérovaným tankům ze zoufalství i z koňských sedel.⁴¹ Kapitulovat odmítali zejména obránci Varšavy. Versailleský diktát původně zbavil Německo armády, ale jak říká Cannetti: „Národní socialismus se zrodil v důsledku zákazu všeobecné vojenské služby.“ Německo bylo nyní jednotné jako nikdy předtím, lid pruského severu a bavorského jihu hovořil týmž hlasem, spojován láskou a vzájemnou úctou.

Sounáležitost podpořila ještě další vzpruha, která si často dobře rozuměla s okultismem. Postupující Němci, kteří se nezastavili vůbec před ničím, byli nadopováni pervitinem, pilulkou založenou na krystalickém metamfetaminu, které se v Německu říkalo *Panzerschokolade*, tedy stimulační drogou, která je udržovala v pohotovosti a umocňovala jejich sebedůvěru. Podle odhadů se během války rozdalo příslušníkům wehrmachtu a luftwaffe 200 milionů pilulek. Uvádí se, že později dával vůdčův osobní lékař dr. Theodor Morell injekce metamfetaminu samotnému Hitlerovi.

* * *

V důsledku toho, jak Varšava vzdorovala popisu žebráka, a dalších nečekaných potíží se vrchní velení wehrmachtu (*Oberkommando der Wehrmacht* čili OKW) rozhodlo 15. září přinutit tvrdohlavou citadelu, aby se mu podrobila. Během náletů, jež neustávaly ani v noci, byly rozbombardovány továrny, plynárny a elektrárny, načež byly na obytné čtvrti shazovány zápalné pumy. Jeden ze svědků scén krveprolití popsal spatřené hrůzy slovy: „Všude ležely mrtvoly, ranění lidé, mrtví koně... a spěšně se hloubily hroby...“ Potraviny nakonec došly, a tak vyhladovělí Poláci, jak svědek říká, „jakmile kuň padl, odřezali maso a nechali jen kostru“.

⁴¹ Na základě novodobého výzkumu je dnes zřejmé, že onen historicky ověřený boj „se šavlemi ze sedel koní“ proti německým tankům nebyl tak docela zoufalým sebevražedným aktem polské kavalerie, ale jejím promyšleným taktickým manévrem. (pozn. překlad.)

Varšavský rozhlas přestal hrát 28. září Chopinovu polonézu a začal vysílat pohřební žalozpěvy. Hans Frank si onoho osudného dne zapsal do deníku:

Obdržel jsem rozkazy převzít správu okupovaných východních území a zároveň zvláštní rozkaz obhospodařovat tuto oblast bezohledně a nemilosrdně jako válečné teritorium a jako zemi, která se stala naší trofejí a kořistí, a proměnit ji takřkajíc v hromadu trosek z hlediska ekonomického, sociálního, kulturního i politického... Dnes je území Generálního gouvernementu vnímáno jako cenná součást německého životního prostoru.

Dne 5. října navštívil pokořené hlavní město Hitler a z pódia sledoval dvouhodinový pochod Osmé armády generála polního maršála (*Generalfeldmarschall*) Gerda von Rundstedt. Během pochodu byl zmařen studentský pokus o atentát na vůdce. Hitler pak krátce navštívil palác Belveder. Nezdálo se, že je příliš šťastný – na rozdíl od triumfální návštěvy Paříže v květnu 1940, kdy s nadšením oslavoval německé vítězství. Pět dní po varšavské návštěvě si Goebbels poznamenal:

Führerův rozsudek nad Poláky je zdrcující. Jsou spíše zvířata než lidské bytosti, zcela primitivní, hloupí a oškliví. A vládnoucí třída je neuspokojivým výsledkem mísení mezi nižším stupněm a árijskou panskou rasou. Poláci jsou nepředstavitelně špinaví a nemravní. Schopnost inteligentního úsudku je u nich rovna absolutní nule...

Frank se s velkým elánem, nespoutaným hédonismem, krutostí a požitkem renesančního prince pustil do plnění úkolu. Zdá se, jako by Hitler a Frank jednali na základě jakési smrtící symbiózy, neboť Frank se zodpovídal jen vůdci a přijímal rozkazy jen od něho. Když porovnáme předcházejících třicet let Hansova života s následujícími pěti lety, všimneme si pozoruhodné proměny. Moc, kterou nyní dostal do rukou, mu umožňovala zbavit se pout konvenčního buržoazního chování – jeho Mefistofeles vždycky opovrhoval a nepřestal opovrhovat střední třídou. Thomas Mann vystihl démonickou chtivost svého faustovského skladatele takto:

A dobrotivé nebe, což nebyla to také láska, nebo co to bylo, jaká posedlost, jaká vůle k Boha pokoušejícímu opovázlivému skutku, jaké puzení zahrnout do hříchu i trest, slovem: jaká v nejhlubší hloubi tajená chtivost

démonického početí, chtivost jakési smrtelně rozvichřené chemické proměny Adrianovy povahy tu působila, že varovaný opovrhl varováním a neustoupil od touhy vlastnit to tělo?

Hans Frank začal ze svého já, v reálném životě v mnoha ohledech nevýrazného, těžkopádného a nemotorného, sprádat jakousi absurdní až směšnou veřejnou personu „Stanislava, polského krále“...⁴²

...mnohem větší co do šíře, rozměrů a krutosti než mnohé jiné osoby účinkující na jevišti onoho tragického období. Začal vést život krutovládce, jehož si vytvořil ve svých představách. Později se všímavému dr. Gilbertovi svěřil: „Ach, jsem jedinečný exemplář – velice osobitý typ jedince. Ha!“ Svým vysoko položeným hlasem vyprskl smíchy. „Už jste někdy viděl exemplář mého ražení? Není pozoruhodné už jen to, že říkám takové věci?!“

V mladých letech se vnitřně ztotožnil s neskutečným, zmateným a zkaženým světem, který posléze propojil se šilenstvím třetí říše. Nyní dostal příležitost proměnit obojí v bezprostřední skutek – vykovat z roztavené slitiny dokonalou vzorovou kolonii, která by jeho mistra potěšila. Nejbližší Hitlerovi stoupenci zůstávali očarováni. Himmler vyhradil svému mistrovi místo v panteonu: „Goethe představoval významnou osobnost, Bismarck se proslavil v sektoru politickém, zatímco führer vyniká ve všech oblastech – v oblasti politické, kulturní i vojenské.“ Taková chvála ovšem jen utvrzovala Hitlerovu víru v sebe sama: „Mýlit se nemohu. To, co činím a říkám, má dějinnou povahu.“ Nikdy by se neměl podceňovat fakt, že iracionalita je hybnou silou historie. Pro udržování kolektivního sebeklamu byl Frank nesmírně důležitý, a proto jej mistr nikdy nemohl opustit.

Když Frank přebíral správu Generálního gouvernementu, oddával se představě vybudování laboratoře nacistické radikální ideologie –

⁴² Kromě svatých a blahoslavených Stanislavů mělo Polsko i krále tohoto jména, mezi nimiž vynikl zejména neobyčejně dlouhověký král Stanislav I. (vlastním jménem Stanisław Bogusław Leszczyński, 1677–1766), který byl zároveň i litevským velkoknížetem a vévodou lotrinským. O něco méně významným panovníkem byl poslední polský monarcha Stanislav II. (vlastním jménem Stanisław August Poniatowski, 1732–1798), prosazený na polský trůn ruskou carevnou Kateřinou II. (pozn. překlad.)

analogické Faustově alchymické obsesi proměnit obyčejný kov ve zlato. Ideály purifikace a transmutace zasahovaly do všech oblastí Frankovy administrativy a projevovaly se v jeho výnosech a nařízeních už od okamžiku, kdy poprvé vkročil na Wawelský hrad. A nikdy neustaly: z jeho zápalu pro soudní spory se stala rovněž obsese. Frank nikdy nepřestal od nacistického státu odvozovat kontrolu nad každým aspektem vlády ve své otrokářské kolonii a rozšiřovat ji.

Dne 26. října 1939 uvedl ve svém inauguračním prohlášení, že vytvoření Generálního gouvernementu je mezníkem...

...vyznačujícím konec historické epizody, za niž je plně zodpovědná podvodná vládní klika bývalého státu „Polsko“ a pokrytečtí váleční štváči Británie.

Postupující německé oddíly obnovily na polských územích pořádek. Nová hrozba evropskému míru, vyprovokovaná nespravedlivým vymáháním poplatků od státu budovaného na vynuceném versailleském míru, který už nebude nikdy oživen, byla tak navždy odstraněna.

Polští mužové a ženy!

Jako generální guvernér okupovaných území jsem obdržel od fűhrra rozkazy přijmout rázná opatření k zajištění mírových podmínek v této zemi a k tomu, aby se organicky rozvíjely sousedské vztahy Poláků s mocným světem Říše německého národa. Pakliže budete loajální ke zvyklostem, jež jste dlouho pěstovali, bude vám dovoleno zachovat si ryzí polský charakter ve všech projevech kolektivního života. Tato země byla nicméně přivedena k naprostému krachu zločiny těch, kteří vám doposud vládli, a potřebuje tudíž vaši sílu a usilovnou organizovanou práci. Nyní jste zbaveni omezení, jimiž vás svazovala dobrodružná politika vaší vládnoucí třídy intelektuálů, a tak musíte učinit vše, co je ve vašich silách, abyste splnili svou povinnost všeobecné pracovní služby, kterou budete vykonávat pod ochranou velkogermánské říše.

Každý pokus vzdorovat vydaným rozkazům a míru a pořádku na polských územích bude přísně a nelítostně rozdrčen... mocnými vojsky velkogermánské říše...

Ti z vás, kteří budou poslušni oprávněných rozkazů naší Říše, rozkazů, jež se budou přesně shodovat s vaším charakterem, však budou moci pracovat bez jakéhokoli rizika. Zbaví vás to mnoha forem ohavného hanobení, jež dosud musíte snášet jako důsledek neuvěřitelně špatné správy těch, kteří vám doposud vládli.

Vpravdě ohromující rychlostí následoval jeden drakonický výnos za druhým. Masakrování mužů, žen i dětí se stalo každodenní samozřejmostí. Nacistické úřady vyvěsily plakát zobrazující „Pohled na Varšavu“, v popředí se zraněným polským vojákem. Voják ukazuje zkázu opodál stojícímu Nevillu Chamberlainovi, jenž odvrací zrak, a říká mu: „Aj, Anglie, tvoje dílo!“ Když statečná mladá slečna Zahorsa plakát strhla, byla na místě zastřelena. Každý den bylo ve Varšavě popraveno dvanáct či více lidí a na jiných místech Polska tomu nebylo jinak. Později, v roce 1941, byly zaznamenány následující dvě příhody z oněch dnů:

Dne 26. prosince 1939 – tři měsíce od začátku okupace země – byli zmasakrováni obyvatelé městečka Wawer u Varšavy a s ním spojeného letoviska Anin.

V tomto městě byli zabiti v malém hostinci dvěma obyčejnými kriminálníky – kteří měli nastoupit výkon trestu, ale uprchli – dva němečtí vojáci.

O dvě hodiny později dorazil do Waweru prapor zemských střelců (Landeschützen). Ve dvě hodiny ráno začali vojáci chodit dům od domu, budili nevinné občany a navzdory tomu, že lidé nevěděli, o co jde, byli vyvečeni z postele. Některým nebylo poskytnuto vůbec žádné vysvětlení, jiným bylo řečeno, že na základě kárného opatření bude zastřelen každý desátý mužský obyvatel Waweru a Aninu... V některých domácnostech, kde bylo v rodině několik mužů, bylo ženám nařizeno vybrat muže, kteří budou zastřeleni. V jednom případě se musela matka rozhodnout mezi dvěma syny. Jindy musela žena volit mezi manželem, bratrem a otcem. Z jiných domů byli odvedeni všichni muži, včetně starců nad šedesát let a dvanáctiletých chlapců. Navzdory šestatřicetistupňovému mrazu byli mnozí vyvečeni z domů jen v převlečnicku přehozeném přes košili. Kromě Waweru a Aninu se cílem vpádu staly i sousední vesničky Marysinek, Wawerski a Zastow.

...Všichni muži, kteří přijeli vlakem ze směru od Otwocku, aby se přihlásili a nastoupili do práce, byli na wawerském nádraží zadrženi. Tito muži a ti, kteří byli odvedeni z domácností – asi 170 osob celkem –, byli shromážděni do nádražního tunelu a přinuceni stát několik hodin v mraze s rukama nad hlavou. V šest hodin ráno si vojáci přišli přibližně pro tučet mužů a vyvedli je z tunelu; za pár minut se ozvala střelba ze samopalů. Vždy po několika minutách byla odvedena další skupina přibližně dvanácti mužů a přivedena na místo, kde již ležely hromady těl, osvětle-

né reflektory policejních vozů. Nešťastníci se museli obrátit zády k samopalům a kleknout si.

Poslední skupina zastřelena nebyla. Mužům bylo nařízeno vykopat zavražděným hroby, celkem pro 107 mužů. Mezi oběťmi byli dva lékaři, z nichž jeden, šedesátník, pracoval v nemocnici milosrdných sester; také tam byl čtrnáctiletý hoch, jehož otec byl inženýr, atd. Čtyřiatřiceti z nich nebylo ještě osmnáct let, dvěma bylo přes šedesát. Tito dva byli američtí občané, muž jménem Szczygiel se svým šestnáctiletým synem. Zastřelen byl i pan Przedlacki a jeho dva synové a dvanáctiletý chlapec jménem Daknowski.

Pan Bartoszek, majitel hostince, kde k incidentu došlo, byl oběšen a pohřben. Nedlouho poté Němci jeho tělo exhumovali a opět pověsili.

Očitý svědek vypráví o druhém případě:

Po třetí hodině odpolední 14. února 1940 byl na místo popravý nahnán zástup Židů s lopatami. Němci je pobízeli ranami pařeb a bičků a nařídili jim vykopat devět jam. Jakmile byly jámy vykopány, Němci Židy zahnali křikem a kopanci za malou vyvýšeninu. Od budovy sejmu pak skupinka gestapáků přivedla devět vězňů. Šli ve trojicích, jeden z vězňů měl na sobě uniformu celníka, dva byli v policejních uniformách, bez opasků a čepic, ostatní byli civilisté, bez čepic, kabátů, svrchníků a nejspíš i bez šlí. Byli dovedeni k jamám a na rozkaz důstojníka, který krácel za skupinou s aktovkou na dokumenty, se zastavili. Důstojník vytáhl z aktovky arch o velikosti nepřesahující útržek z poznámkového bloku a poté, co z onoho dokumentu cosi přečetl, se otočil a odešel. Gestapáci nařídili prvním třem mužům, aby se postavili do řady. K trojici přistoupilo šest vojáků s revolvery opatřenými tlumiči. Vojáci zamířili odsouzeným na hrud' a bez jediného rozkazu či slova vypálili. Tři muži se zhroutili. Byli přivoláni Židé, jimž byly hozeny bajonety, aby přeřzli mrtvým mužům pouta, a pak jim bylo nařízeno vhodit mrtvé do prvních třech jam a zasypat je zeminou. Pak byli Židé opět zahnáni za vyvýšeninu a byli přivedeni další tři odsouzenec, jež čekala poprava.

K popravám výše popsaného typu nedocházelo ojedinele. Prováděly se s Frankovým vědomím a souhlasem. Smrticí byrokracie se rozjela neúprosně. Frankův postoj k ní se zdál být téměř povýšený, ne-li přímo sadistický:

Moje zdejší soužití s Poláky se podobá soužití mravenců s mšicemi. Pokud s Poláky jedním přiměřeně – když je takřikajíc přátelsky lechtám –, dělám to v očekávání, že z jejich práce budu mít užitek. Není to otázka politická, nýbrž čistě taktická a technická... V případech, kdy se navzdory všem opatřením pracovní výkony nezvyšují nebo kdy nejneopatrnější přetvářka zavdá důvod zasáhnout, neváhám přijmout i ta nejdrastičtější opatření.

Bezprostřední vojenská vláda v Polsku skončila koncem září 1939, ale zvěrstva SS, jež nařizoval a dozoroval Himmler, pokračovala bez přerušení. Himmler nyní zastával úřad říšského komisaře pro upevnění německé národnosti (*Reichskommissar für die Festigung deutschen Volkstums*) a spolu s Heydrichem plánoval rozšíření moci SS do Polska například i prostřednictvím vražd polské inteligence a duchovenstva, byť to někdy znamenalo jít proti poněkud opatrnější Frankově občanské administrativě. Hitler byl velmi spokojený, když mezi jeho podřízenými panovala nejednotnost a rozbroje.

V zemi dosud zůstával značný počet německých frontových jednotek. V únoru roku 1940 si významný německý generál Johannes Blaskowitz stěžoval na zvěrstva páchaná pohotovostními oddíly SS *Einsatzgruppen*. Frank intervenoval a osobně Hitlera požádal o Blaskowitzovo odvolání. Generál polní maršál Gerd von Rundstedt jako velitel německých invazních sil se dožadoval ukončení protizidovských opatření a rezignoval na svůj post. Byl převelen a dostal za úkol naplánovat a uskutečnit invazi do Francie. Hitler nebyl ochoten zbavit se jednoho ze svých nejlepších vojenských strategiů.

K pochopení postoje německého lidu vůči německé invazi do Polska nejspíš nestačí vzít v úvahu jen názory nacistických fanatiků, ale také názory jedné odlišné, ostentativně protihitlerovské osobnosti, jíž byl mladý aristokratický důstojník Claus Philipp Maria Justinian Schenk hrabě von Stauffenberg, spolehlivý katolík sloužící v Polsku se svou 17. kavalerií. Jak dalece přispěl k masakrování Poláků a Židů, není známo. I on zůstal v Polsku jen krátce. V populární mytologii (viz například film z roku 2008 *Valkýra*, v orig. *Valkyrie*) vystupuje jako nefalšovaný vojenský kralevic a zásadový muž, kladoucí Německo na první místo před Hitlera, udržující staré chrabré rodinné tradice a zachovávající aristokratickou čest.

Okupaci Polska a zneužití Poláků nacistickým režimem jako pracovních otroků nicméně Claus Schenk hrabě von Stauffenberg

schvaloval. Byl přesvědčen, stejně jako mnozí další příslušníci jeho třídy a společenského původu (a vlastně jako mnozí příslušníci nižších společenských tříd v Německu), že by se polská území zabraná sovětskému Rusku a vrácená po versailleském míru roku 1919 měla kolonizovat po vzoru teutonských rytířů ve středověku. Volal po „systematické kolonizaci Polska“ a věřil, že k ní dojde. Souhlasil s tyranskou okupací a podporoval ji. V roce 1944, pár týdnů před plánovaným atentátem na vůdce, se dožadoval nového rozdělení Polska – jinými slovy požadoval hranice z roku 1914.

Navzdory tomu, že schvaloval rasové principy nacismu, časem dospěl k přesvědčení, že jsou nepřiměřené a přemrštěné a že je střílení Židů *en masse* zločinem. Po von Stauffenbergově smrti jeho manželka Nina prohlásila:

Vždycky si musel všechno důkladně promyslet a udělat si vlastní názor... jedním z jeho rysů byl i ten, že si opravdu rád hrál na ďáblova advokáta. Konzervativci byli přesvědčeni, že je zuřivým nacistou, zatímco zuřiví nacisté byli přesvědčeni, že je staromódním konzervativcem. Nebyl ani jedno.

Až do německé invaze do Sovětského svazu, kdykoli se vůdce ujal role nejvyššího velitele vojsk, dělal Hitler na von Stauffenberga svým úspěšným tažením příznivý dojem. Teprve v roce 1942 dospěl von Stauffenberg k přesvědčení, že Německo je nutné Führera zbavit. Jistě by bylo zajímavé odpovědět na otázku, zda by se von Stauffenberg nakonec odhodlal naplánovat spiknutí, kdyby vůdcovy vojenské úspěchy pokračovaly. Byl von Stauffenberg osobností skutečně zásadovou, nebo byl mužem věrným mystickým, rasovým a aristokratickým principům německých hnutí po první světové válce (například společnosti Thule), a tudíž – z etického hlediska – „situacionistou“ a oportunistou? Mohl si uvědomit, že zbavením se prohrávajícího Hitlera mohl zachovat německou národní hrdost, udržet integritu a čest německé armády a připravit se nejspíš na znovuzrození vojenského nacionalismu v jiné podobě. Nepokoušel by se pak von Stauffenberg vyhnout bezpodmínečné kapitulaci, která v podstatě nastala téměř rok po spiknutí? Jakmile se karta obrátila, byli připraveni opustit potápějící se loď i mnozí další.

Zatímco von Stauffenbergovy konspirační plány a sebeobětování – byl koneckonců ochoten riskovat vlastní život – přinesly poválečnému

Německu uznání, zůstává tu ještě otázka jeho „oddanosti římskokatolické víře“. I ta byla značně německá, nacionalistická a protizidovská. Stejně jako německá katolická hierarchie i on schvaloval rasis-tické zákony a opatření proti Židům. Ke schvalování fyzického násilí a vyhlazování tedy daleko neměl.

Tyto a další sporné momenty jsou ve filmu *Valkýra (Valkyrie)* zohledněny, což vrhá stín pochybností na von Stauffenbergovu aristokratickou velikost, zejména na charakter jeho římskokatolické víry a antisemitismu i na pozdější výroky jeho ženy Niny.

Zatímco si Hans Frank zakrýval oči před každodenními počty mrtvých polských mužů, žen a dětí pomocí záplavy působivě znějících výnosů, nad nimiž se vznášel kosmetický opar zákonnosti, jeho uslintaná podlézavost mistrovi a napodobování mistra nabývaly podivných forem. Rychle si osvojil Hitlerův vrtoch týkající se zvířecích práv. Hitlerův zákon zakazující lov z koňského sedla s pomocí psů vstoupil v účinnost zhruba ve stejné době, kdy v roce 1934 vypukla noc dlouhých nožů. Zvířata bylo třeba chránit jako součást „věčné přírody“ před „degenerovaným“ nebo „nepřirozeným“ životem, čímž byli míněni lidé s tělesným postižením a pochopitelně Židé. Protimyslivečtí aktivisté by ocenili horlivost, s níž již tři měsíce po příjezdu do Polska Frank podepsal následující nové zákony:

Zakazuje se (1) střílet na lovnou zvěř spárkatou hrubými broky nebo hromadnou brokovou střelou, (2) užívat ocelové pasti, samostřílná palná zařízení nebo noční vábničky jakéhokoli druhu či typu, (3) trávit lovnou zvěř...

„Okamžitě a zcela“ se zakazuje lov lovné zvěře s výjimkou zvěře černé, zákaz však zahrnuje (1) ostatní spárkatou zvěř všech druhů, (2) bobry, (3) sysly (výnos z 26. října 1939).

Na všech územích spadajících pod německou jurisdikci se zakazují veškeré činnosti vedoucí k týrání zvířat kteréhokoli druhu... S okamžitou platností zakazují všechny formy tzv. porážení zvířat, týrání a zabíjení zvířat formou vykrvácení, jehož účelem je konzumace tzv. masa.

Zatímco Frank ochraňoval zvířectvo a ptactvo, svoje vlastní hnízdečko se ihned jal zdobit ze státních prostředků, tedy z rozpočtu polského Generálního gouvernementu, který sám spravoval: „Nechal

si poslat košile, bílé, stříbrné, šedé a hnědé, od každého druhu půltuctu, 7,80 marek za kus, spolu se 156 metry látky na košile a 42 metry látky na pyžama, za 42 marek.“

Doklad svědčí o tom, kolik času hodlal trávit v ložnici. Po padesáti fenicích nakoupil tabulky čokolády. „Přiď za mnou, má lásko,“ napsal ženě Brigittě, nyní povýšené do role „královny“ – záhy také dostala přezdívku *Königin von Polen*. Napsal jí ze svého královského sídla, Wawelského hradu, že je to tam „pohádkově nádherné. Měla bys vidět všechny ty pozlacené listy kolem oken ve všech místnostech. Zdejší poklady jsou velkolepé.“ Dokonce i svému mocnému policejnímu náčelníkovi, Himmlerovu zástupci Friedrichu-Wilhelmu Krügerovi naléhavě vysvětloval, že on (Hans) je tady absolutním vládcem a že on (Krüger) mu (Hansovi a podle Hansova uvážení) musí být „k dispozici v kteroukoli dobu“.

Zatímco k vraždění Poláků a Židů gestapáckými četami smrti zaujímal postoj volného obchodu, veškeré sféře polských uměleckých pokladů poskytoval osobní „ochranu“ a ze třiceti veřejných muzeí a stovek soukromých sbírek zkonfiskoval slavné symboly polského kulturního života.

Hitler věnoval Frankovi osobní dárek v podobě zámku hraběte Potockého v Krzeszowicích, nyní přejmenovaných na Kressendorff. Zámek se stal Frankovou letní venkovskou rezidencí. Frank ho bez prodlení naplnil až po stropy předměty z vyrabované Baryczovy sbírky Krakovského národního muzea. Mnohé historicky cenné kostely a sbírky sice byly zničeny, ale Frank si najal předního kunsthistorika a ředitele muzea dr. Kajetana Mühlmanna (znaleckou dvojku v oboru konzervace uměleckých předmětů), převeleného do Polska vysлідit vybraná umělecká díla pro Göringovu soukromou sbírku a vyslal jej v rámci budování své soukromé sbírky na cesty po celém Polsku.

Z proslulé sbírky Královského hradu ve Varšavě byly uloupeny stovky drahocenných děl, včetně pětadvaceti pohledů na Varšavu od Canaletta (italského malíře Bernarda Bellotta), arrasy a gobelíny, bronzové sošky, bohaté sbírky porcelánu a historického nábytku převážně pro Frankovu osobní potřebu, ale i pro potřebu jeho úředníků a funkcionářů nacistické strany. Další kunsthistorik, dr. Hans Posse, ředitel drážďanské Galerie starých mistrů (*Gemäldegalerie alte Meister*), rovněž zajistil Frankovi přírůstky pro jeho „bezpečnou úschovnu“, a tak si Frank mohl pověsit ve své wawelské kanceláři Rafaelův *Portrét mladého muže* (o němž se uvažuje, že jde o malířův

autoportrét) a Leonardovu *Cecilii Gallerani* čili *Dámu s hranostajem*. S výzvědnými, velkým doktorátem disponujícími senzory pátrajícími po uměleckých pokladech a pod Frankovou legální záštitou se z Generálního gouvernementu stal téměř přes noc – už v posledních měsících roku 1939 – *Unterlebensreich*. Tak Frank alespoň Generálnímu gouvernementu vždycky říkal.⁴³ Byla to země, kde bujely loupeže, rozkrádání, černý trh, vraždy, život na úkor druhých a popravky.

„Dr. Frank“, jak jej nacističtí vůdci vždy oslovovali, muž, jenž kdysi žil v otcově bytě s kuřaty, si nyní dopřával koupele v monstrózně velké vaně na Královském hradě ve Varšavě. Při první návštěvě Královského hradu nechal Hans strhnout z baldychýnu královské ložnice stříbrné orly a přivlastnil si je. Po znesvěcení a zničení starobyklých kostelů všude v Polsku začal uspokojovat svou osobní zálibu v náboženském umění. V oblastech, na něž se nacisté obzvlášť zaměřili, zašel Frank tak daleko, že zavřel stovky zbožných Poláků a Židů do posvátných sídel uctívání Boha, například do katedrály v Čenstochové, svatyně polské Černé madony, na dva dny bez jídla a možnosti odchodu na toaletu, aby byly tyto svatostánky nenapravitelně znesvěceny. Po celém Polsku se nemocniční kaple proměnily v tělocvičny nebo pijácká doupata německých vojenských oddílů. Místním lidem bylo nařizováno bourat a kácet kapličky a kříže u cest. Frank si do svého paláce odnesl Čenstochovskou madonu, krásně vyřezávanou dřevěnou sošku ze 16. století, uctívanou v kostele Naší Paní v Krakově, a umístil ji do svého hudebního salonku, v němž hrával Chopina a Beethovena.⁴⁴

Němečtí vojáci také v Krakově strhli během mše gotický mariánský oltář významného sochaře Veita Stosse (Wita Stwosze) a uloupili devatenáct obrazů ze začátku 16. století od Hanse Suesse von

⁴³ Vzhledem k tomu, že čtenář nejspíš výraz *Unterlebensreich* ve slovníku nenajde, nutno dodat, že výraz *überleben* znamená přežít, přečkat, přetrvat. Jeho opakem je *unterleben*, výraz, který znamená „být jakoby“ – *irgendwie-sein*. „Bytí jakoby“ se vždy vyhrazovalo pro způsob existence „nemrtvých“ či „zombie“. Výraz *Unterlebensreich* lze proto přeložit i jako „říše nemrtvých“. (pozn. překlad.)

⁴⁴ Autor trochu popustil ořež fantazie. Nešlo o sošku, ale o ikonu. Obraz Matky Boží neboli Černé madony neboli Panny Marie Čenstochovské čili Panny Marie Jasnohorské (podle kláštera Jasna Góra v Čenstochové), Královny Polska, je symbolem polské nezávislosti. V Polsku se věří, že tuto ikonu namaloval sám evangelista Lukáš na stolní desku, u níž jedli Josef, Maria a malý Ježíš. Odborníci zase soudí, že obraz Matky Boží s dítětem byl namalován v roce 1434 přes starší byzantskou ikonu. (pozn. překlad.)

Kulmbach. Frank zabavil kalichy, ciboria, monstrance a amfory a s lichotkami je daroval Hitlerovi, jenž je zase velkoryse věnoval španělskému generálu Francovi.

Hans Frank si vzal klášter v Čenstochové pod svou „osobní ochranu“, ale kněží byli terorizováni, v některých případech zastřeleni, a věřící, kteří sem chodili, aby se pomodlili před nyní nepřítomnou Madonou, se dočkali výhrůžek a zastrašování.⁴⁵

Frank se tu a tam chlubil, jak svatostánek „zachránil“. Jinak však byla menšina ukrajinských pravoslavných věřících povzbuzována k násilnostem proti polským katolíkům a později – po vpádu Němců do Sovětského svazu – byla zase v ukrajinských pravoslavných věřících živena nenávisť vůči ruským pravoslavným věřícím.

Toto období znásilňování, plundrování a vykořisťování polské země nicméně představovalo pro Franka a jeho ženu líbánky. Manželé byli doslova ve svém živlu. Navštěvovali koncerty a opery, bavili se a večereli se všemi hostujícími hodnostáři, jimž ukazovali své pohodlné paláce a ukořistěné poklady. Frank byl zaneprázdňený, horečně pracoval a pořádal dokonce šachové turnaje.

Byl sebevědomý, samolibý, obtloustlý, blahobytný a hovorný, žil naplno ze země, již vládl. Jako středověký krutovládce dokonce skládal vzosné triumfální lyrické básně. Jednou z nich byla i *Píseň Němců při snímání polské vlajky v zemi u Visly* (1939):

*Aj, jak náš prapor klesl k zemi,
ač kdysi hrdě a vysoko vlál na nebi.
Svoboda šťastnou tvář ukazuje,
neb u konce je veškerá tyranie...*

*Už nikdy do otroctví nepadneme,
už se nikdy před klamem a lstí neskloníme,
už nikdy německá srdce nestrpí
stát se na vlastní půdě obětí!*

⁴⁵ V Čenstochové je kostel i klášter. V klášteře – známém jako Jasna Góra – sídlí členové proslulého řádu svatého Pavla Prvního Poustevníka (*Ordo Sancti Pauli Primi Eremitae*), známí též jako paulíni. Jasna Góra je nejvýznamnější poutní místo Polska. Slavná ikona Panny Marie Čenstochovské se nacházela – a opět nachází – v klášterní bazilice Nalezení svatého Kříže a Nanebevzetí Panny Marie. (pozn. překlad.)